



Κριτική

Στιγμιότυπο από από την επιστράτευση κατά τον ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940

Η στιγμή του 1940

Ενα χρηστικό, ευσύνοπτο βιβλίο για το ευρύ κοινό με θέμα τον **ελληνοϊταλικό πόλεμο**



ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΚΑΡΑΣΑΡΙΝΗ



ΘΑΝΟΣ Μ. ΒΕΡΕΜΗΣ
1940-1941. Ο πόλεμος των Ελλήνων
Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2019, σελ. 168, τιμή 11 ευρώ

Τον Οκτώβριο του 1940 η ιταλική ηγεσία βρισκόταν μπροστά σε ένα στρατηγικό δίλημμα: Αλεξάνδρεια ή Αθήνα; Εχοντας ήδη ξεκινήσει εχθροπραξίες με τη Βρετανία στη μεθόριο Λιβύης - Αιγύπτου με την υπεραισιόδοξη εκτίμηση ότι θα μπορούσαν να έχουν ολοκληρώσει νικηφόρα την εκστρατεία τους ως το τέλος του φθινοπώρου, οι Ιταλοί έλκονταν παράλληλα από καιρό από την ιδέα της ενσωμάτωσης της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή αυτοκρατορία που φιλοδοξούσαν να σχηματίσουν έπειτα από την κατάληψη της Αλβανίας το 1939. Αν η αφρικανική στρατηγική επικρατούσε, παρατηρεί ο **Θάνος Βερέμης** στο βιβλίο **1940-1941. Ο πόλεμος των Ελλήνων** (εκδ. Μεταίχμιο), ίσως η Ιταλία να αποδεικνυόταν χρησιμότερη σύμμαχος της Γερμανίας. Ωστόσο, ο *Μουσολίνι* επιθυμούσε τη «δική του Πολωνία» και την ευκαιρία να θέσει για μια φορά κι εκείνος τον *Χίτλερ* προ τετελεσμένου. Εγκαταλείποντας την ενίσχυση του αιγυπτιακού μετώπου οι ιταλικές δυνάμεις πέρασαν την ελληνική μεθόριο τα ξημερώματα της 28ης Οκτωβρίου 1940. Η στρατιωτική συμμετοχή της Ελλάδας στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έχει συζητηθεί εκτενέστατα και εξαντληθεί οριστικά, εξ ου και η ιστοριογραφία έχει στραφεί τα τελευταία χρόνια στη διολίσθηση προς τις εμφύλιες συγκρούσεις στη διάρκεια της Κατοχής ή στην

κοινωνική ιστορία της περιόδου. Ο μικρός τόμος του Βερέμη έχει κι αυτός διαφορετική στοχοθεσία: εντάσσεται σε μια νέα σειρά των εκδόσεων Μεταίχμιο με εισαγωγικό χαρακτήρα η οποία επικεντρώνεται στη σύντομη πραγματευση ετών που «σημάδεψαν τη νεοελληνική ιστορία», όπως επισημαίνεται στον τίτλο της. Ως επίτομη επισκόπηση της μεταξικής δικτατορίας, των διεθνών εξελίξεων, της κατάστασης του ελληνικού κράτους στα πρόθυρα της σύρραξης και της πορείας του πολέμου με την Ιταλία και τη Γερμανία λειτουργεί αποτελεσματικά συνιστώντας ένα συνοπτικό εγχειρίδιο για το ευρύ κοινό. Ακόμη ωστόσο και σε ένα απλό ιστορικό κείμενο με εκλαϊκευτικές βλέψεις μπορεί να βρει κανείς ενδιαφέρουσες επισημάνσεις ή προσθήκες που ενίοτε λείπουν από τις καθιερωμένες αφηγήσεις: Εκτός της υπενθύμισης του *συγγραφέα* για την επιλογή μεταξύ Αλεξάνδρειας και Αθήνας, αλατοπίπερο στην ανάγνωση προσθέτουν η παράθεση της ιδεολογικής αποτίμησης του *Μεταξά* για το φασιστικό και το ναζιστικό καθεστώς σε σχέση με την ιμπεριαλιστική στάση τους έναντι της Ελλάδας και η αναφορά στη ρευστότητα του διπλωματικού πεδίου τους τελευταίους μήνες του 1940. Πρόκειται για την απόπειρα γερμανικής μεσολάβησης που εκδηλώθηκε τον Δεκέμβριο, ενώ βρετανικές και αεροπορικές στρατιωτικές

δυνάμεις βρίσκονταν ήδη στη χώρα. Επειτα από κρούσεις προς τον Έλληνα πρέσβη στο Βερολίνο, ο Μεταξάς έστειλε απεσταλμένο στη γερμανική πρωτεύουσα για να βολιδοσκοπήσει το έδαφος. «Όρος του ήταν να κρατήσει η Ελλάδα τα κατεχόμενα εδάφη στην Αλβανία, καθώς και το λιμάνι του Αυλώνα. Παράλληλα θα ζητούσε από τους Αγγλους να εγκαταλείψουν την Ελλάδα. Ομως ο γερμανός υπουργός Σαχτ εξέφρασε επιφυλάξεις για τη δυνατότητα της Ελλάδας να απομακρύνει τους Βρετανούς». Οπωσδήποτε, η απόπειρα ήταν θνησιγενής. Το Γ' Ράιχ δεν διακρινόταν για τις διπλωματικές του διευθετήσεις και ο Χίτλερ ήδη από τις 12 Νοεμβρίου είχε δώσει εντολή στην Ανώτατη Διοίκηση της Βέρμαχτ, σύμφωνα με όσα γράφει ο βρετανός ιστορικός *Αντονι Μπίβορ* στο βιβλίο του *Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος* (εκδ. Γκοβόστη), να προετοιμάσει ένα σχέδιο εισβολής στην Ελλάδα μέσω Βουλγαρίας – αυτό που θα εξελισσόταν στην πορεία στην «Επιχείρηση Μαρίτα» της 6ης Απριλίου 1941. Η μνεία του Θάνου Βερέμη ωστόσο υποδεικνύει ότι προτού ο πόλεμος του '40 γίνει ορόσημο της εθνικής ταυτότητας ήταν για τη χώρα μια υπαρξιακή σύγκρουση της οποίας η τελική έκβαση θα κρινόταν, όπως και έγινε, από τη στιγμιαία ισορροπία των μεγάλων δυνάμεων της εποχής.